

Full sal på åpent seminar om rovvilt og beitenæring i Oppland

Rovviltnemnda i Oppland inviterte til åpent seminar 16. januar med tema rovvilt og beitenæring og fikk fullt hus med 100 deltakere. I salen var representanter fra de fleste kommunene, Mattilsynet, Statens naturoppsyn, skadefellingsledere i Oppland, NJFF-Oppland, faglagene i landbruket i Oppland, Norske kadaverhunder, USS, Fylkesmannen i Innlandet og Fylkesmannen i Oslo og Viken, rovviltnemnda i Hedmark og rovviltnemnda i Oppland.

Seminaret erstattet rovviltnemnda sitt årlige dialogmøte med etater, lag, foreninger og prosjekter som på ulike måter er involvert i forvaltning av rovvilt i Oppland. Hovedhensikt var å få overblikk fra eksterne forskere og et godt innblikk i lokale utfordringer, løsninger og prosjekter rundt rovviltforvaltning og beitenæring. I tillegg var det satt av tid til åpen post med innlegg fra salen.

Leder i rovviltnemnda i Oppland, Aud Hove, ønsket velkommen og sa blant annet at rovviltnemnda er satt sammen av politikere som i nemndssammenheng er bevisst på å være forvaltere med oppdrag fra Stortinget. Forvaltningen må være dynamisk, og områder med rovdyrutfordringer er i stadig endring. Streifullv har fått mye oppmerksomhet de siste årene. Fylkesmann Knut Storberget orienterte kort om sammenslåing av Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Hedmark til Fylkesmannen i Innlandet. Han slo fast at innenfor dette geografiske område er det bestandsmål for alle de fire store rovdyra samt at samme område også har flest dyr, sau og storfe, på utmarksbeite. Den todelte målsettingen er krevende. Knut Storberget poengterte følgende for å redusere konfliktnivået: Åpenhet, dialog, effektiv forvaltning, kunnskap og kompetanse - og derfor seminar i dag. Og han viste til Fylkesmannsinstruksjonen som, ved siden av å skulle utøve av nasjonal politikk, også har initiativmakt.

Seminaret var delt i tre deler – foredrag av kjente forskere på nasjonalt nivå, presentasjon av lokale prosjekter og meningsutveksling.

Overblikk fra nasjonale forskere.

Yngve Rekdal, kjent «beitegranskar» fra NIBIO, innledet med foredraget «Beiteressurser i Oppland». Oppland er Norges største utmarksbeitefylke. For det i hovedsak grasbaserte landbruket i fjell- og skogsbygdene i Oppland, er høsting av utmarksarealene svært viktig. Beite kvalitet, beite trykk og vegetasjonskartlegging er viktige begrep og ble konkretisert med en mengde bilder fra hele fylket. Tall fra landbruksdirektoratet viser at i Oppland er det om lag 454 000 saueenheter årlig på utmarksbeite, og det tilsvarer en utnyttelsesgrad på 70 % av utmarksressursene. Tilsvarende utnyttet kun 32 % av beiteressursene i Hedmark. De bygdenære beiteene kan gjerne utnyttet bedre, men da er det viktig med god organisering og samarbeid rundt smale teiger/eiendomsgrenser og gjerdehold. Klimaendringer er en generell utfordring for landbruket, og utmarksbeiter er lokale ressurser som avlaster innmarksarealene.

«Ulv i Norge» var tema for ulveforsker Petter Wabakken fra Høgskolen i Innlandet. Han gav publikum det store bildet fra sin start som ulveforsker med base i Hedmark fra 1978 og fram til i dag. Ny ulvestamme ble bygget opp i Sverige på 70-80 tallet i områdene sør for svensk tamreindrift.

Ulvepopulasjonen i Sverige og Norge er svært godt overvåket, og det er nå vel 70 revir som er registrert. Det er urealistisk å oppformere ulvestammen i det uendelig, så ulv må beskattes. Med store rovdyrpopulasjoner i Sverige, vil det alltid komme rovvilt til Norge, og Hedmark vil være transittfylke for rovvilt inn i Oppland. 95 % av streifulv som kommer inn til Oppland og gir beitenæringa store påkjenninger, kommer fra Sverige. Wabakken etterlyste mer norsk/svensk samarbeid og mer blikk på ulvens vandring øst-vest. Det er mye faktakunnskap om ulv, men en debatt med mange fastlåste meninger. Det er nå ulv i norsk og svensk fauna, og det vil framover bli årlige hendelser med ulv og beitedyr. Wabakken mener det må bli mer forutsigbarhet, mer realisme og flere «nestbest-løsninger».

Nasjonale og lokale prosjekter

Rovviltnemnda i Oppland har gjennom mange år løyvd midler til ulike prosjekter innen bestandsovervåking med utgangspunkt i Oppland. Forsker John Odden fra NINA har vært sentral i flere, og han orienterte om kameraovervåking av gaupe gjennom Scandcam (norsk/svensk samarbeid). På det meste har det vært 750 kamera fordelt på 15 fylker og län og stor involvering av interesserte folk på lokalt nivå. Et interessant biprodukt av overvåking er økt kunnskap om andre dyreslag, rødrev, utbredelse av jerv til skogsområder og villsvin.

John Odden med flere fra NINA har også levert studier rundt jerv. En solid kunnskapsoppsummering og et planleggingsverktøy for arealdifferensiert jerveforvaltning i Sør-Norge. Region 3/Oppland, region 5/Hedmark og region 6/Trøndelag og Møre og Romsdal har alle bestandsmål for jerv, egne forvaltningsplaner og egne soner for yngling. Planleggingsverktøyet viser alternative soner for jerv som kan variere med hva og hvordan antall sau og tamrein, beiteområder og rovdyrtetthet vektet. Så er det opp til politikere å bestemme eventuelle endringer på dagens etablerte forvaltning.

Flere lokale prosjekt ble presentert på seminaret. Geir Høitomt fra Kistefos skogtjenester orienterte om arbeidet med kongeørnovervåking i Oppland. Tore Grønlien fra NJFF-Oppland orienterte om gaupeføring som gjennomføres årlig med mannskap fra 42 lokallag i perioden 1. oktober til 28. februar. NJFF-Oppland har også vært sentral i prosjektet «Effektiv lisensfelling av jerv» som nå videreføres med Odd Steinar Granheim som prosjektleder. Prosjektet «Radiobjøller på lam» ble presentert ved deltaker Espen Nerødegård fra Sør-Aurdal og prosjektet «Fron Vest» ble presentert ved jordbrukssjef Eldri Siem fra Nord-Fron.

Erfaring- og meningsutveksling

Om lag 20 % av budsjettet til rovviltnemnda brukes til skadefellingsforsøk på sommerstid. De siste årene er det ulv i beiteområdene som har krevd flest ressurser. Skadefellingsleder Kjell Bakken fra Hadeland orienterte om hendelsene i 2017 og sist sommer. Begge somre var det ulv i beiteområdene fra tidlig juni. I 2017 var det store sauetap og mye oppmerksomhet fra presse og nasjonale politikere og tilnærmet sammenhengende jakt fram til 8. august. I 2018 var det ulv i Nordmarka og i beiteområdene til Ringerike, men med mye mindre ytre oppmerksomhet. En god del tap av sau også i år, og stor jaktinnsats, men likevel organisert på en annen måte, med blant annet systematisk bruk av 20 viltkamera. Ulven som var i området hele sommeren ble felt 6. oktober.

Skadefellingsleder Asgeir Myhren fra Øyer delte sine erfaringer fra felling av ulv i Øyerfjellet 13. juni 2018. Ulven ble oppdaget på viltkamera rundt kl. 10, ved 14-tiden ga Fylkesmannen fellingstillatelse og litt før kl. 23 var ulven felt. Vel 20 mann deltok i fellingsoppdraget.

Siste post på programmet var innmeldte innlegg fra 8 deltakere. Marie Skavnes fra Mattilsynet var opptatt av dyrevelferd. Utmarksbeite er noe av det flotteste for å gi dyr optimale forhold for naturlig adferd, mosjon, mat og vann, men også noe av det verste med hensyn til dyrelidelser ved rovdyrangrep. Det samme gjelder sekundære lidelser som lam uten mor og søyer uten lam. Forutsigbarhet er viktig for god overvåking av beitedyr.

Kristina Hegge fra Oppland Bondelag var glad for økt bruk av tekniske hjelpemidler både til overvåking og i sammenheng med mer effektiv felling. Det er jerv som gir de største tap på utmarksbeite i Oppland og hun etterlyste mer samarbeid over fylkesgrensene, spesielt mot Møre og Romsdal. Arnfinn Beito fra Oppland Sau og Geit ønsker fortsatt godt samarbeid med Fylkesmannen og alle aktører innen rovviltforvaltningen. For beitenæringa er byrdefordeling et viktig prinsipp. Det samme ble også fremhevet av Astrid Olstad fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag, som var opptatt av gode beredskapsplaner for beitelag og kommuner hvis og når noe skjer. Ole Hellerud fra Nordre Land Sau og Geit snakket om gaupeforvaltning og gaupekvota, og ønsker sikkerhet for uttak av gaupe i områdene med mest skader slik som i Nordre Land, Etnedal og Sør-Aurdal.

Norske kadaverhunder ble presentert av leder Nils Steinvik. Han mener beitenæringa bør ha mål om lokale kadaverhundekvipasjer i sitt tilsynsarbeid. Annette Jørstad er prosjektleder for «sporhundprosjektet» som er i gang på nytt etter første periode fra 2012 -2015. Nå er flere ekvipasjer under utdanning og det er god oppfølging på samlinger, samt mye egentrening.

Utmarkskommunenes sammenslutning USS ble presentert av Hanne Astrup Velure. Organisasjonen har medlemmer fra 94 distriktskommuner fra 15 fylker som til sammen har 40 % av landarealet i Norge. USS er partinøytral, men har en konsultasjonsrolle i forbindelse med nasjonal rovviltforvaltning.

